

Scenariusz I

Realizowany na zajęciach przed wyjazdem do Gdańska.

TEMAT: Gdańsk - pierwsze spotkanie. Quiz

WPROWADZENIE: Na wcześniejszej lekcji nauczyciel zapowiada quiz związany z programem i wycieczką jaką mają przed sobą uczniowie, a więc dotyczący Gdańska i jego historii. Jednocześnie informuje młodzież, że **quiz będzie sprawdzał ich umiejętność szybkiego znajdowania informacji** i prosi, aby każdy na następną godzinę wychowawczą zaopatrzył się w odpowiednie materiały: encyklopedie, przewodniki o Gdańsku. Nauczyciel zwraca również uwagę, że dużo informacji o Gdańsku uczniowie znajdą w Internecie.

Na zakończenie nauczyciel prosi o dobranie się w zespoły 4-6 osobowe, które wystartują w konkursie. **Zwycięski zespół otrzyma upominki** podczas wizyty na wystawie „Drogi do Wolności”.

UWAGA: quiz nie sprawdza wiadomości. Celem tej zabawy jest rozbudzenie ciekawości poznawczej. Może być realizowany w szkolnej bibliotece lub pracowni komputerowej.

CELE EDUKACYJNE: rozbudzenie ciekawości poznawczej i zainteresowanie uczniów celem wycieczki: Gdańskiem i jego znaczeniem dla historii Polski i Europy. Przygotowanie do aktywnego odkrywania śladów historii. Kształtowanie nawyków szukania informacji w różnorodnych źródłach. Ćwiczenie umiejętności czytania ze zrozumieniem i korzystania z not, indeksów, spisów, bibliografii, etc.

METODY i FORMY PRACY: quiz z udziałem drużyn, praca w grupach, praca z tekstem źródłowym, praca z literaturą przedmiotu.

PRZEBIEG ZAJĘĆ: Scenariusz zawiera 12 pytań o różnym poziomie trudności. Należy **wybrać 5 - 7** dostosowanych do poziomu kompetencji uczniów. Ważne jest, aby **układ wybranych pytań zachował zasadę stopniowania trudności.**

Nauczyciel prosi zespoły o zajęcie miejsc. Informuje uczniów o zasadach quizu:

1. Quiz składa się z **pytań**, które zostały ułożone od najprostszego do najtrudniejszego.
2. Nauczyciel czyta pytanie, a zadaniem uczniów jest **odnalezienie materiałów** właściwej odpowiedzi.

3. Na każdą odpowiedź zespoły mają 4 minuty.
4. Punktacja wynosi 0 pkt. za brak odpowiedzi, 1 pkt. za odpowiedź cząstkową i 2 pkt. za pełną
5. Każdorazowo po udzieleniu odpowiedzi nauczyciel może przeczytać uczniom stosowny komentarz.
6. Quiz kończy się wyłonieniem zwycięskiej drużyny i nagrodzeniem jej brawami. Finałiści otrzymają upominki podczas wizyty na wystawie „Drogi do Wolności”.

CZAS: cały quiz **35-40 min.**; jedna odpowiedź **3-4 min.**

1. Co kojarzy ci się z Gdańskiem: muszelki, ciupaga, Neptun, pomnik czterech krzyży, pierniki, Westerplatte, Solidarność, bursztyn, opale, koziołki, kopalnia Wujek?

Odpowiedź: Z Gdańskiem kojarzą się muszelki, bo Gdańsk leży nad morzem. W samym sercu gdańskiej Starówki stoi fontanna Neptuna, która pamięta czasy świetności dawnej bursztynowej stolicy. Gdańsk słynie z wyrobów jubilerskich i obróbki bursztynu. Nieopodal centrum Gdańska – na Westerplatte - stoi pomnik upamiętniający utratę wolności i rozpoczęcie II Wojny Światowej 1 września 1939 roku. Pomnik trzech a nie czterech Krzyży, czyli Pomnik Poległych Stoczniovców upamiętnia tragiczną śmierć robotników 1970 roku. To właśnie w Gdańskiej Stoczni narodził się Niezależny Samorządny Związek Zawodowy "Solidarność", który został zarejestrowany w sądzie. Tym samym w Gdańsku rozpoczęła działalność pierwsza w krajach socjalistycznych, niezależna od władz organizacja pracownicza! Później przyszły następne.

2. Gdańsk ma:

- A - 650 lat
- B - ponad 1000 lat
- C – blisko 1000 lat

Odpowiedź: B.

Początki Gdańska sięgają roku 980. Krótko przed świętami Wielkiej Nocy roku 997 pojawił się w tych stronach biskup czeski misjonarz Wojciech, znany pod imieniem Adalbert, który zginął śmiercią męczeńską z rąk pogańskich Prusów. Jego życie i śmierć opisał benedyktyński mnich.

3. Gdańsk nie zawsze był polskim miastem. Włączenia Gdańska do Korony za zgodą gdańszczan dokonał król Kazimierz Jagiellończyk w 1454 roku po klęsce Zakonu Krzyżackiego. A tak wyglądał Gdańsk nieco później w najlepszych czasach dawnej świetności:

Reformacja, która dotarła do Gdańska już w latach dwudziestych (...), radykalnie odmieniła oblicze wyznaniowe grodu nad Motławą. Protestancki Gdańsk zawzięcie zabiega o swobodę wyznaniową i w końcu wolność tę sobie wywalczy. Odtąd tolerancyjne dla innowierców miasto oraz najbliższe jego okolice dawać będą schronienie różnym

dysydentom religijnym. Trafia tu liczne rzesze holenderskich menonitów i Szkotów. Przybywać będą hugenoci oraz Żydzi.

Tamten dawny, bardzo bogaty i liczący się w Europie Gdańsk - miasto wielu narodowości, odmiennych kultur, religii i języków, najbardziej międzynarodowe ze wszystkich miast Rzeczypospolitej, stanowił jedyną w swoim rodzaju wspólnotę odmienności. Pisarze staropolscy mieli mu za złe kosmopolityzm i hardość względem królów polskich. A jednak w obliczu zagrożenia ze strony Szwedów, miasto, nie bacząc na ofiary i wyrzeczenia, potrafiło okazać stanowczy opór. Oblężony przez Rosjan i Sasów Gdańsk stanął też w obronie honoru i tronu polskiego króla Stanisława Leszczyńskiego.....

Jakiego okresu dotyczy ten fragment?

Odpowiedź: Okresu od XIV - XVII wieku.

4. Jaka sentencja widnieje w gdańskim herbie trzymanym przez lwy?

Odpowiedź: NEC TEMERE NEC TIMIDE, co znaczy: bez strachu, ale z rozwagą.

5. Skąd pochodzi obraz Hansa Memlinga „Sąd Ostateczny”?

Odpowiedź: Jest to łup kaprów gdańskich.

6. W którym z gdańskich kościołów znajduje się unikalny mechanizm do wygrywania melodii carillon i z ilu składa się dzwonów?

Odpowiedź: Gdański carillon składa się z 49 dzwonów i znajduje się w jednym z najstarszych kościołów, kosciele p.w. św. Katarzyny.

7. Gdańsk kilkakrotnie miał status Wolnego Miasta. Podaj w jakich latach.

Odpowiedź: Gdańsk był Wolnym Miastem dwukrotnie: 1807 – 1814 i 1919 – 1939.

Niestety po II rozbiórce Polski miasto nie było już w stanie przeciwstawić się pruskiej aneksji. Zdobyty przez Francuzów w roku 1807 Gdańsk otrzymał wprawdzie status Wolnego Miasta, lecz trwało to tylko do roku 1814.

W czerwcu 1919 roku, na mocy Traktatu Wersalskiego, powstało Wolne Miasto Gdańsk, nad którym pieczę sprawowała Liga Narodów, czyli jej Wysocy Komisarze. Lata trzydzieste w Gdańsku to narastająca faszycacja i terror. Strzały oddane pierwszego września 1939 roku o świcie z pancernika Schleswig-Holstein w kierunku polskiej załogi wojskowej na Westerplatte rozpoczynają II wojnę światową.

8. Kiedy 14 sierpnia wybuchł strajk w Stoczni Gdańskiej nikt nie przypuszczał, że cała Polska, a wraz z nią już niedługo, cała zniewolona przez dyktaturę komunistyczną Europa, wkraczącą na drogę wolności. Władza w krajach „obozu socjalistycznego” była przecież ciągle bardzo silna, a Związek Radziecki był jedną z największych potęg na świecie.

I właśnie naprzeciw tego niepokonanego dotąd Goliata stanął w Gdańsku robotniczy Dawid. Gdańscy robotnicy powiedzieli: „Dość !”.

Bezpośrednią przyczyną wybuchu strajku w Gdańsku było żądanie przywrócenia do pracy Anny Walentynowicz i Lecha Wałęsy, zwolnionych za działalność w niezależnych od władzy wolnych związkach zawodowych. 15 sierpnia strajk rozszerzył się na inne zakłady Trójmiasta. W nocy z 16 na 17 sierpnia powstał Międzyzakładowy Komitet Strajkowy, któremu przewodniczył Lech Wałęsa.

Mimo aresztowania wieczorem 20 sierpnia wielu działaczy opozycji, m.in. Jacka Kuronia, Lecha Moczulskiego, Adama Michnika i Mirosława Chojeckiego, do Gdańska zdołała dotrzeć duża grupa innych działaczy opozycyjnych, którzy wsparli MKS, jako doradcy, m.in. Tadeusz Mazowiecki i Bronisław Geremek. Strajk w Gdańsku stał się w bardzo krótkim czasie wielkim wydarzeniem dla wszystkich mieszkańców miasta. Pod bramą stoczni codziennie gromadziły się olbrzymie tłumy ludzi, którzy swoją obecnością dodawali siły i otuchy strajkującym. Przynoszono żywność, ciepłą odzież, koce. Lekarze i służba zdrowia zapewniali opiekę lekarską, księża nieśli opiekę duszpasterską; w mszach świętych odprawianych na terenie stoczni uczestniczyły też tysiące ludzi po drugiej stronie bramy. Aktorzy, którzy odwiedzili strajkujących wystąpili z programem pieśni i poematów dodając zmęczonym robotnikom otuchy. To wtedy, przy bramie nr 2 Stoczni Gdańskiej, narodziła się prawdziwa solidarność ludzi walczących o wolność.

W którym roku wybuchł strajk sierpniowy?

Odpowiedź: Opisowany strajk wybuchł 1980 roku i dał początek wydarzeniom, które doprowadziły do obalenia komunizmu.

9. Dnia 16 października 2003 roku Dyrektor Generalny UNESCO Koichiro Matsuura poinformował o wpisaniu na listę programu UNESCO „Pamięć Świata” tekstu postulatów robotników strajkujących w gdańskiej stoczni w sierpniu 1980 roku. Na wspomnianej liście znalazło się już pięć dokumentów pochodzących z Polski - poza wymienionym znajdują się tutaj także: Mikołaja Kopernika „O obrotach sfer niebieskich”, Archiwum Ringelbluma (archiwum getta warszawskiego) i rękopisy Fryderyka Chopina.

Ile było sierpniowych postulatów?

Odpowiedź: W sierpniu 1980 roku na dwóch tablicach zapisano 21 postulatów. Tablice z zapisanymi na nich postulatami strajkujących robotników w sierpniu 1980 roku są „najmłodszym” z polskich dokumentów uznanych za godne wpisania na listę programu „Pamięć Świata”. Choć mają one jedynie 25 lat, to mają też niezwykle burzliwą historię, a ich znaczenie dla późniejszych dziejów Polski, Europy i Świata jest nie do przecenienia.

10. Uporządkuj listę najsłynniejszych gdańszczan wg daty urodzin:

1. Abraham van den Block – artysta rzeźbiarz
2. Izaak van den Block – artysta malarz
3. Daniel Chodowiecki - rysownik, grafik, malarz
4. Jan Dantyszek - (von Hoefen, de Curiis, Dantiscus, Lindesmon), dyplomata, poeta
5. Daniel Gabriel Fahrenheit – fizyk
6. Guenther Grass - pisarz, grafik, dziennikarz, muzyk
7. Jan Heweliusz – uczonec, astrolog
8. Arthur Schopenhauer – filozof
9. Johann Uphagen - kupiec, rajca, kolekcjoner
10. Lech Wałęsa - przewodniczący NSZZ Solidarność.

Odpowiedź:

1. Jan Dantyszek - dyplomata, poeta - ur. 1 XI 1485 r.,
2. Abraham van den Block – artysta rzeźbiarz – ur. 1572 r.,
3. Izaak van den Block – artysta malarz - ur. po 1572 r.,
4. Jan Heweliusz – uczonec, astrolog – ur. 28 I 1611 r.,
5. Daniel Gabriel Fahrenheit – fizyk – ur. w maju 1686 r.,
6. Daniel Chodowiecki - rysownik, grafik, malarz – ur. 26 X 1726 r.,
7. Johann Uphagen - kupiec, rajca, kolekcjoner - ur. 9 II 1731 r.,
8. Arthur Schopenhauer – filozof – ur. 22 II 1788 r.,
9. Guenther Grass - pisarz, grafik, dziennikarz, muzyk – ur. 16 X 1927 r.,
10. Lech Wałęsa - przewodniczący NSZZ Solidarność. - ur. 29 IX 1943 r.

11. Wskaż na liście sławnych gdańszczan laureatów Pokojowej Nagrody Nobla.

Odpowiedź:

Guenther Grass - pisarz, grafik, dziennikarz, muzyk, autor „Błaszanego bębena”.
Lech Wałęsa - przewodniczący NSZZ Solidarność.

12. Ile jest w Gdańsku bram?

- A – 10
- B – 40
- C – 120.

Odpowiedź: B. Na terenie gdańskiego śródmieścia można naliczyć 40 bram.

(Autor przywołanych w quizie tekstów: Mieczysław Abramowicz)